

ANNE FRANK | KIM PHUC | CHRISTIANE F. | MALALA | IQBAL MASIH | ISHMAEL BEAH |

KINDEREN DIE DE WERELD HEBBEN VERANDERD

SPECIALE UITGAVE
HELEN KELLER

Kinderen kunnen de wereld veranderen

Beste leerling,

Je leest een van de verhalen uit het boek *Kinderen die de wereld hebben veranderd*, een boek over kinderen die zijn opgestaan tegen onrecht of die symbool zijn geworden van onrecht dat hun is aangedaan. In dit boek staan de verhalen van Malala, Anne Frank, Christiane F. , Kim Phúc, Iqbal Masih, Wilma Westenberg en zestien andere kinderen die allen een stempel op de geschiedenis hebben gedrukt. Zie de inhoudsopgave achterin deze uitgave.

Twaalf van deze verhalen worden gebruikt in het voortgezet onderwijs. Ze maken deel uit van de Stercollecties, lesmateriaal voor vakken als geschiedenis, aardrijkskunde, maatschappijleer en biologie, voor verschillende leerjaren en verschillende stromingen. Dit lesmateriaal van VO-content vind je op www.vo-content.nl/stercollecties

De twaalf verhalen worden gratis verspreid: los als pdf, maar ook samen in de vorm van een gratis app voor Apple en Android (die heet *Dapper light*) en als ebook, dat je kunt downloaden met de code BO 6252790 op www.ebooq.nl.

De makers van het boek, van de lespakketten en het College voor de Rechten van de Mens hopen dat je veel inspiratie opdoet uit deze verhalen.

Helen Keller

het overwinnen van hindernissen

Els Kloek

„Ik lees graag in mijn boek. U houdt van mij. Ik houd van u. Goedendag.” Zo eindigt een brief die Helen Keller in november 1887 schreef aan Michael Anagnos, directeur van het Blindeninstituut Perkins in Boston. Dat dit zevenjarige meisje uit Alabama eigenhandig brieven schreef, mag een wonder heten. Want Helen Keller was niet alleen blind, ze was ook doof. Tot haar zesde was ze een onhandelbaar kind geweest dat in haar eigen wereld leefde en met niemand kon communiceren. Haar wereld was donker en stil. Ze vermoedde dat andere mensen en kinderen dingen deden en konden waar zij geen weet van had, en toch wilde ze graag meedoen. Dat onvermogen maakte haar soms razend van frustratie. De grote verandering kwam met de komst van haar lerares: de 21-jarige Anne Sullivan, zelf tot dan toe een inwonende leerling van het Blindeninstituut Perkins. Sullivan wist het geïsoleerde bestaan van Helen open te breken en leerde haar alles wat normale kinderen zich gaandeweg en ongemerkt eigen maken. Ze leerde haar hoe je objecten en gevoelens kunt benoemen, wat taal is en hoe je daar zinnen mee kunt maken. Een wereld ging voor haar open. En Helen was zo leergierig dat ze binnen de kortste keren ook leerde lezen en schrijven.

Zo groot waren de leerprestaties van de kleine Helen Keller dat ze al snel wereldnieuws werd. Zelfs de president van de Verenigde Staten maakte tijd vrij om haar en haar lerares/tolk te ontvangen. Men kon er geen genoeg van krijgen zoals dit meisje uit Alabama haar fysieke beperkingen had overwonnen: het was een wonder. En nog altijd roept haar levensverhaal verwondering en verbijstering op. Het laat zien wat een kracht en onverzettelijkheid er uitgaan van een levenslustig en leergierig meisje dat zich niet wil neerleggen bij haar beperkingen, hoe immens ook. Maar dat niet alleen. Het verhaal van Helen Keller laat ook zien hoe vindingrijk en creatief de mens is in zijn - in dit geval haar - leerprocessen en het overwinnen van hindernissen. De duizelingwekkende prestaties van Helen Keller en haar juf ('Teacher') riepen ook

Helen Keller aan de waterkant, ongedateerd. Lange tijd vroegen mensen zich af of Helen haar geschriften zelf had geschreven, want een doof-blinde die over de beleving van de natuur schreef, dat kón niet. *Foto Perkins School for the Blind Archives.*

afgunst en nijd op. Want laat één ding duidelijk zijn: velen wilden delen in de roem van dit meisje dat een uitweg zocht uit haar fysieke beperkingen. Dat ze altijd haar eigen weg heeft gevolgd, is misschien wel de grootste prestatie die Helen Keller heeft geleverd.

Ontembaar

Helen Keller werd op 27 juni 1880 geboren in Tuscumbia, een klein stadje in Alabama (VS). Ze was het eerste kind uit het huwelijk van Kate Adams (1856-1921) en Arthur Keller (1836-1896), legerkapitein-in-ruste en eigenaar van de lokale krant. Helen was een voorlijk kind dat al vroeg allerlei woordjes brabbelde. Met zes maanden papegaaide ze „how d’ye” en later zou ze zich herinneren dat ze in deze tijd van ongestoorde gezondheid haar eerste woordjes had geleerd. Een daarvan was water („wah-wah”). In februari 1882 kreeg Helen, inmiddels negentien maanden oud, hoge koorts. De huisarts stelde de diagnose ‘hersenkoorts’ - waarschijnlijk is het hersenvliesontsteking of roodvonk geweest

Het huis waar Helen Keller opgroeide in Tuscumbia, Alabama. Rechts het tuinhuisje waar ‘Teacher’ Anne Sullivan zich met Helen terugtrok om haar te leren communiceren. Het Kellerhuis is nu een museum.

- en stond machteloos. In die tijd was kindersterfte nog heel gewoon en de kleine Helen was eigenlijk al opgegeven. Maar de hoge koortsen verdwenen en Helen genas. Dat wil zeggen: ze bleef leven, maar door haar ziekte was ze volledig doof en blind geworden.

Zelf zou Helen Keller zich later herinneren dat ze in de koortsaanvallen het licht niet kon verdragen

en zich ervan afwendde. Na haar genezing, zo merkt zij droogjes op, moet ze langzaam maar zeker gewend zijn geraakt aan de stilte en de duisternis die haar omringden. Ze zat veel op haar moeders schoot en betastte alles met haar handen om te voelen wat iets was. Ook leerde ze een soort gebarentaal. Ze wenkte, duwde, knikte ja en schudde nee, en bedacht allerlei gebaren om duidelijk te maken wat ze wilde. Zo aaide ze over haar wang als haar moeder moest komen. Toen ze groter werd, drong het tot haar door dat anderen hun mond gebruikten als ze iets wilden. Hoe ze dat deden en wat ze zeiden, begreep ze niet. Ze probeerde van alles met haar mond, maar het lukte niet om te praten. Dat maakte haar woedend.

Boze luimen

Er zijn verschillende verhalen over de woedeaanvallen van Helen in deze vroege kinderjaren. Toen haar op haar twaalfde gevraagd werd om iets over haar leven op te schrijven voor het blad *Youth's Companion*, hield ze het nog op 'boze luimen' waar ze zich als klein meisje aan overgaf als ze zich niet verstaanbaar wist te maken en zich onbegrepen voelde. In het latere *The story of my life* (1902) zou ze wat meer details geven:

Ik denk dat ik wel wist wanneer ik stout was, want ik wist dat ik Ella, mijn kindermisje, pijn deed als ik haar schopte, en als mijn vlaag van woede voorbij was, voelde ik iets wat op spijt leek. Maar ik kan me niet herinneren dat iets mij ooit tegenhield in die uitbarstingen van woede als ik niet kreeg wat ik wilde.

Ook vertelt Keller de anekdote dat ze als klein meisje had ontdekt hoe sleutels werkten en vervolgens met veel plezier haar moeder had opgesloten in de voorraadkast. Ze voelde het gebonk van haar moeder tegen de deur, maar lachte erom en liet haar drie uur lang zitten. Dit incident moet voor haar ouders de aanleiding zijn geweest om stappen te ondernemen: de toestand was onhoudbaar geworden. Dat was in het voorjaar van 1886.

Laura Bridgman, de vrouw die eerder aan het Perkins Institute had leren vingerspellen. Foto Wikimedia Commons / Warren.

De komst van 'Teacher'

De moeder van Helen was een fanatieke lezer, en zo had ze ook *American notes* (1842) van Charles Dickens gelezen, met daarin een verslag van zijn bezoek aan het Perkins Institute, een blindeninstituut in Boston. Hij was vooral onder de indruk geweest van Laura Bridgman, een meisje dat op haar derde doof en blind was geworden, maar via een systeem van vingerspellen had leren communiceren. Samuel Howe was haar leermeester geweest. Zoiets wilden de Kellers ook wel voor hun Helen. Ze schreven een brief aan de directeur van het blindeninstituut met het verzoek of een van de docenten bereid zou zijn om bij hen in dienst te treden als onderwijzeres van hun dochter. Nu wilde het toeval dat net in dat jaar 1886 een leerlinge van Perkins haar opleiding had afgerond met wie de schoolleiding niet zo goed raad wist. Het ging om Anne Sullivan, een meisje met een bijzondere voorgeschiedenis.

Anne Sullivan was een van de vijf kinderen uit een arm gezin van Ierse immigranten. Door de slechte hygiënische omstandigheden had ze al jong een ooginfectie opgelopen: trachoom, een ontsteking aan het oogslimvlies die geleidelijk blindheid kan veroorzaken. Waarschijnlijk vanwege haar slechte ogen was zij nooit naar school gestuurd. Annes moeder stierf toen ze acht jaar oud was, en haar alcoholische vader kon de situatie niet aan. Hij dumpte zijn twee overgebleven kinderen in het armenhuis en vertrok. De omstandigheden in het armenhuis waren erbarmelijk: de inwoners stierven er bij bosjes - ook Annes broertje crepeerde -, ratten en kakkerlakken liepen vrij rond in de slaapzalen en de kleine Anne had er kind noch kraai. Enkele malen werd ze geopereerd aan haar ogen, dat wel, maar met weinig succes, en voor de rest was ze aan haar lot overgelaten.

Noodkreet

Na vier jaar, zo wil het verhaal, greep Anne haar kans toen er iemand van de inspectie langskwam in het armenhuis, een zekere Franklin Sandborn. „Meneer Sanborn, ik wil naar school,“ riep ze toen hij afscheid stond te nemen van het ontvangstcomité. Dat moment in 1880 - het geboortjaar van Helen - was voor

Helen Keller op ongeveer achtjarige leeftijd met haar hond Jumbo.
Foto Perkins School for the Blind Archives.

Anne de eerste stap naar een beter leven, want de man had de noodkreet van dit bijna blinde meisje gehoord en regelde nog datzelfde jaar dat ze naar Perkins werd gestuurd. Ze bleef er zes jaar en bleek een snelle en goede leerling. Hoe haar aanpassing aan het keurige en uiterst gedisciplineerde leven op Perkins in z'n werk is gegaan, weten we niet precies, want Sullivan zou haar leven lang zwijgen over haar gedepriveerde achtergrond. Ze had en hield de naam lastig te zijn, maar ze moet zich niettemin uitstekend hebben weten aan te passen. Van haar eindexamenjaar was zij degene met de hoogste cijfers.

Het verzoek van de Kellers kwam precies op het goede moment. De meeste meisjes van Perkins keerden na hun opleiding terug naar huis om hun moeders of andere familieleden te helpen in de huishouding, maar Anne had geen huis en kon nergens heen. De beslissing was daarom snel genomen. Michael Anagnos (1837-1906), de schoonzoon en opvolger van Howe als directeur van Perkins, antwoordde dat hij Miss Sullivan zou sturen. Ze had alleen nog wel een half jaar nodig om zich voor te bereiden op haar taak. Dat deed ze onder meer door de verslagen van Howe over zijn onderwijs aan Laura Bridgman te lezen, en ongetwijfeld zal ze haar licht hebben opgestoken bij de inmiddels 57-jarige Laura Bridgman zelf, die als een soort levende reclame voor Perkins altijd op het terrein van het blindeninstituut was blijven wonen. Ook werd Sullivan in deze tijd opnieuw aan haar ogen geopereerd. Haar zicht zal niet goed zijn geweest, maar ze kon zelfstandig naar het zuiden afreizen.

Wah-wah en w-a-t-e-r

Begin maart 1887 kwam Anne Sullivan aan in Tuscumbia. Fascinerend zijn de brieven die ze in die tijd schreef aan een huishoudster van Perkins om verslag te doen van haar belevenissen met Helen. Over de aankomst schrijft ze:

Nauwelijks kwam ik binnen, of ze vloog op me toe met zo'n kracht, dat ik omver gevallen zou zijn als haar vader niet achter me had gestaan. Ze betastte mijn gezicht, mijn japon, mijn reistas, (...) waarschijnlijk in de hoop iets te vinden om te eten. (...) Ik had een teer, bleek kind verwacht, maar ze is stevig en blozend, in haar bewegingen zo vrij als een jong veulen. (...) Haar gelaat is verstandig, maar zonder ziel: men ziet meteen dat ze blind is. Ze glimlacht zelden en is afkerig van liefkozingen, behalve van die van haar moeder. Ze is opvliegend en eigenzinnig. (...) Haar onbedreven, onrustige handen vernielen alles wat ze aanraken, omdat ze niet weten wat ze er anders mee zullen doen.

Al op de dag van aankomst ging Anne aan de slag. Als cadeautje had ze een pop voor Helen bij zich. Bij het geven spelde ze meteen het woord 'p-o-p' in Helens hand. Helen deed het haar foutloos na, maar ze begreep er niets van toen Anne de pop afpakte om hem haar al vingerspellend opnieuw te geven, in de zin van: kijk, hier heb je je pop, dit is een pop. Ze kreeg een driftaanval omdat Anne haar de pop had afgepakt. Toen de driftbui voorbij was, spelde Anne het woord 'k-o-e-k' in haar hand. Helen deed het haar heel snel na en propte de koek zo snel mogelijk in haar mond omdat ze bang was dat deze lekkernij haar ook zou worden afgepakt. En zo staan de brieven van Anne Sullivan vol wetenswaardigheden over de strijd die ze die eerste weken met het ontembare meisje moest voeren.

Isolement

Na een kleine twee weken vond er aan tafel een incident plaats. Tot dan toe had de familie Keller oogluikend toegestaan dat Helen met haar handen at en eten van andermans bord graaide. Anne verbood het haar en toen er een scène kwam, stuurde zij de rest van het gezin weg, deed de deur op slot en ging in haar eentje de strijd aan. Ze dwong Helen met een lepel te eten en haar servet na het eten netjes op te vouwen. Die strijd duurde enkele uren. Hierna begreep Anne dat ze alleen iets zou bereiken als ze alleen was met Helen. Ze liet een tuinhuisje op het terrein voor hen in orde maken en trok zich daar met haar leerlinge terug. De eerste dag verzette Helen zich heftig tegen dit isolement, maar toen gaf ze zich kennelijk gewonnen en kon het leerproces beginnen. Na tien dagen meldt Anne enthousiast:

Mijn hart jubelt van blijdschap! Er is een wonder gebeurd! Het licht van begrip is opgegaan in de ziel van mijn kleine leerling, en zie, alle dingen zijn veranderd! Het wilde schepseltje van twee weken geleden is herschapen in een zachtzinnig kind.

Helen had bijvoorbeeld leren haken, zo schrijft Anne, en dat is iets waar ze erg trots op is. En wat belangrijker was: ze kroop af en toe bij Anne op schoot en liet zich aanhalen. Het spellen van woordjes in de handpalm van een ander vond ze leuk. Toen ze merkte dat de hond van de familie in het tuinhuisje was, spelde ze de letters 'p-o-p' in een van zijn poten. Aan het einde van de maand maart kende Helen zo een kleine dertig woorden, al begreep ze nog steeds niet wat de bedoeling was.

Op 5 april, dus een maand na aankomst van haar juf, kwam de echte doorbraak. Die ochtend had Anne het woord 'w-a-t-e-r' in Helens hand gespeld en haar

Een recentelijk ontdekte foto van Helen Keller met haar lerares Anne Sullivan op vakantie in Brewster (Cape Cod), Massachusetts, omstreeks 1888. Helen was toen ongeveer acht jaar. Foto Wikimedia Commons / New England Historic Genealogical Society.

andere hand met een kroes onder de pomp gehouden. Helen liet haar kroes vallen en bleef stokstijf staan, aldus het verslag van Anne. Daarna ging ze zitten en vroeg aan Anne wat haar 'naam' was. 't-e-a-c-h-e-r', had ze toen gespeld - en zo zou ze Anne Sullivan haar leven lang blijven noemen. Dit moet het moment zijn geweest waarop bij de kleine Helen het kwartje viel. Zelf schreef ze dat haar vage herinnering aan dat vergeten woord 'wah-wah' erbij had geholpen. Opeens had ze begrepen wat Teacher haar al een maand probeerde te leren. Anne Sullivan schreef opgetogen in haar brief van die dag: „Ze heeft geleerd dat de dingen een naam hebben en dat de vingerspraak de sleutel is voor alles wat zij wil weten.”

De ontdekking van taal

Helen had in 1886 een zusje gekregen: Mildred. Het gedoe rond deze baby en een neefje van anderhalf die ook veel bij de Kellers was, bracht Anne Sullivan op het idee om de opvoeding van Helen zo aan te pakken als mensen normaal bij opgroeiende kinderen doen: die kleintjes krijgen van alles aan woorden en kennis ingegoten zonder dat ze het snappen. Ze ging dus zo veel mogelijk praten in de hand van Helen, ook al snapte deze het (nog) niet. Dit 'praten' deed ze

in hele zinnen. De 'geregelde lessen' schafte ze af. Helen leerde spelenderwijs. Met alles wat los en vast zat, liet ze Helen kennismaken op zo'n manier, dat het kind de wereld zelf ontdekte. Die methode bleek te werken. Helen begon zo te begrijpen dat taal bestond uit letters die woorden en zinnen werden, en dat die zinnen opgeschreven werden in brieven en boeken. Zo raakte ze als vanzelf geïnteresseerd in lezen en schrijven.

Het ging allemaal razendsnel. In één dag leerde ze het alfabet. Via een spel met kartonnetjes waarop in hoogdruk woorden stonden gedrukt, nam Helens woordenschat in ijtempo toe. En al snel begon Helen zelf te schrijven. Op 17 juni schreef ze met potlood haar eerste brief, bestaande uit dertig woorden. De taal was nog erg onbeholpen („helen write anna george will give helen apple...”), maar het begin was er. In oktober van dat jaar schreef ze al een brief aan de blinde meisjes van Perkins, in goedlopende zinnen. Uiteraard leerde ze ook braille. Ze verslond de brailleboeken die Anne uit Perkins liet opsturen.

Van het een kwam het ander. In het jaarverslag 1887 van Perkins wijdde directeur Anagnos 35 pagina's aan de 'tweede Laura Bridgman'. Er kwamen stukken in de krant, Helen en Anne werden steeds beroemder en daarom wilden velen hen graag ontmoeten. Ze werden gevraagd voor optredens om te laten zien hoe hun communicatie via het vingerspellen verliep. Ze werden uitgenodigd op het Witte Huis en weldoeners wilden Helens opleiding financieel ondersteunen. Ze brachten nu ook een deel van hun tijd door op het Perkins Instituut, waar Helen zich snel thuisvoelde. Ze was de lieveling van de directeur en van veel filantropen en andere geïnteresseerde volwassenen, zoals de beroemde Alexander Bell, de man die in zijn zoektocht naar hulpmiddelen voor het dovenonderwijs bij toeval de telefoon uitvond. Ook zat Helen in 1891 op een dovenschool in New York om te leren waar ze als klein kind al van droomde: ze wilde

Helen Keller, Anne Sullivan en Alexander Graham Bell, de man die in zijn zoektocht naar hulpmiddelen voor het dovenonderwijs bij toeval de telefoon uitvond. Foto Perkins School for the Blind Archives.

leren praten. Zelfs dat lukte haar, al bleef haar spraak moeizaam. Hoe het ook zij, het geluk van Helen kon niet op, tot er iets gebeurde wat haar - en 'Teacher' - hardhandig liet kennismaken met de wereld van volwassenen. Dat 'iets' heette *Frost king*.

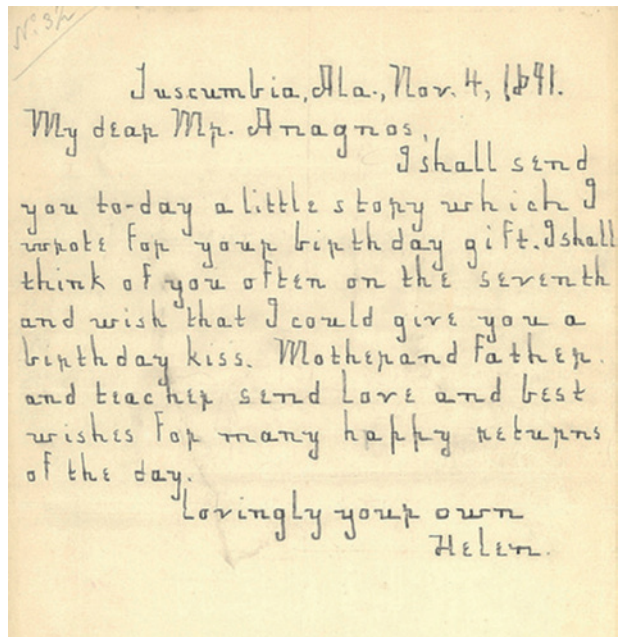
De affaire Frost king

Schrijven was voor Helen essentieel. Al een maand na het 'wah-wah-moment' noteert Anne in een brief dat haar leerling in haar eigen hand zit te spellen. Hoe gek het ook klinkt, het vingerspellen (schrijven dus) was voor Helen niet alleen een manier om te communiceren, maar ook om te reflecteren, zich dingen eigen te maken, te oefenen, over dingen na te denken. Schrijven werd haar favoriete bezigheid. Ze schreef graag brieven, en op haar elfde had ze een verhaaltje geschreven: *Autumn leaves* (Herfstbladeren). Familie en vrienden vonden het zo mooi dat ze vroegen of Helen het uit een boek had. „O nee ,” antwoordde ze, „ik heb het zelf bedacht en geschreven voor de heer Anagnos.

„Later zou ze zich herinneren hoe ze er in haar ijver en enthousiasme aan had gewerkt:

„Woorden en beelden schoten als het ware door mijn vingers, en terwijl ik de ene na de andere zin bedacht, schreef ik ze meteen op mijn braille-lei.”

Gesteund door de enthousiaste reacties durfde ze het verhaal inderdaad aan Anagnos op te sturen, als verjaardagscadeau. Alleen de titel veranderde ze. Het werd *Frost king* (Koning Vorst). Ook Anagnos was onder de indruk en publiceerde het in het blad van Perkins.

Een briefje van Helen Keller, gedateerd 4 november 1891, aan Michael Anagnos, de directeur van Blindeninstituut Perkins in Boston. Vermoedelijk refereert ze hier aan haar verhaal *Frost king*.

Niet lang erna kwam de plagiaatbeschuldiging binnen. Het verhaal leek als twee druppels water op *Feeën van de vorst*, een verhaal van de kinderboekenschrijfster Margaret Canby. De shade was bijna niet te overzien... De kleine heldin had bedrog gepleegd, doelbewust de zaak bedonderd, en werd publiekelijk uitgemaakt voor een 'levende leugen'. Ook Anne Sullivan kwam uiteraard zwaar onder verdenking te staan. Het kon niet anders, zo stelden de critici, of ze had Helen zelf ooit het boek van Canby voorgelezen of laten lezen, en niet ingegrepen toen haar alom bejubelde leerlinge een verhaal eruit had geplagieerd. Anne zei het boek niet te kennen, maar werd niet geloofd. Het werd een bijzonder onverkwikkelijke affaire, met als dieptepunt een kruisverhoor waaraan Helen door acht medewerkers van Perkins werd onderworpen, onder leiding van niemand minder dan Michael Anagnos zelf, en zónder Anne Sullivan. De ondervraging - uiteraard via het vingerspellen - duurde twee uur. De uitslag na afloop was verdeeld: een kleine meerderheid was overtuigd van haar onschuld, maar het vertrouwen was weg. Die nacht hilde Helen zoals, naar zij hoopte, een kind nog nooit had gehuild.

Kruisverhoor

Na het kruisverhoor over *Frost king* was de vriendschap met Anagnos, en daarmee met het prestigieuze Perkins voorgoed voorbij. Niet langer was Helen Keller hun wonderkind, en samen met Anne verliet ze niet lang hierna de school. Haar droom was om ooit naar de universiteit te kunnen. Daarom ging ze naar een dovenschool in New York om haar spraak verder te ontwikkelen en de gewone vakken te volgen die alle schoolkinderen krijgen. Daarna ging ze naar een reguliere meisjesschool om zich voor te bereiden op het toelatingsexamen voor de universiteit. Anne Sullivan was daarbij steeds haar onmisbare tolk en hulp: als lesboeken nog niet in braille beschikbaar waren, moest Anne ze voor haar spellen. Zelfs in wiskunde moest Helen examen doen. Na het examen met goed gevolg te hebben afgelegd, rezen er toch bezwaren tegen haar toelating. Opnieuw liepen Helen en Anne op tegen muren van wantrouwen en ongeloof. Maar uiteindelijk kregen zij hun zin, en zo kon het gebeuren dat Helen in 1904 cum laude afstudeerde in de literatuurwetenschappen aan de Radcliffe Universiteit (tegenwoordig onderdeel van Harvard). Ze was daarmee de eerste doofblinde persoon die een wetenschappelijke graad haalde. Het ontembare meisje uit Alabama kon zich nu rekenen tot de wereld van geleerdheid. Een leven als beroemdheid lag nu voor haar open - maar dat is een ander verhaal.

In 1909 - enkele jaren na de dood van Anagnos - werd de ruzie met Perkins bijgelegd en om dit te bezegelen schonk Helen Keller een deel van haar

Helen Keller en Michael Anagnos, directeur van het Blindeninstituut Perkins in Boston. Foto J.E. Purdy & Co., Boston.

braillebibliotheek aan het instituut. Belangrijker is dat Helen zich na *Frost king* nooit meer aan fictie heeft gewaagd. Ze durfde niet meer, juist omdat alles wat ze zag en hoorde, alles wat ze zich verbéélde, via het geschreven woord van anderen tot haar kwam. Voortaan beperkte ze zich tot geschriften over zichzelf en over de idealen die haar dreven. En zelfs die geschriften, zoals haar memoires die ze in 1902 en in 1933 schreef, werden door sommigen gewantrouwd: een doof-blinde die over de beleving van de natuur schreef, dat kón niet. Haar geschriften, zo beweerden critici, bleven steken in 'boekentaal' en bevatten allemaal 'informatie uit de tweede hand', ingegoten door haar leraren en anderen, die ze

papegaaide, en daarom kon haar werk niet authentiek zijn. Ongetwijfeld heeft Helen Keller zich dit soort kritiek aangetrokken, maar ze liet zich er niet door weerhouden. En over het verwijt van haar 'boekentaal' haalde ze haar schouders op: ze was en bleef geïnteresseerd in mensen, geschiedenis, literatuur, godsdienst, politiek... en als iemand die niet kon horen en niet kon zien was ze daarvoor nu eenmaal aangewezen op boeken.

Bondgenoot

De roem van Helen Keller zou in de loop der jaren alleen maar toenemen. Ze gebruikte haar bekende naam om haar boodschap uit te dragen: ga nooit bij de pakken neerzitten, overwin je hindernissen en vecht voor zaken die je belangrijk vindt. Anne Sullivan, die aan het einde van haar leven helemaal blind was geworden, bleef tot haar dood in 1936 Helens huis- én bondgenoot. Helen overleefde haar ruim dertig jaar: ze stierf in haar slaap, op 1 juli 1968, enkele weken voor haar 88-ste verjaardag.

In haar lange leven bezocht Helen Keller 39 landen. Meestal werd ze daarbij ontvangen door regeringsleiders. Ze trad stevast op als pleitbezorgster van het blindenonderwijs, maar ook als ambassadrice van de vrede, van vrouwenrechten, van gezondheidszorg voor de armen, en wat al niet meer. Ze had een rotsvast geloof in de veerkracht van de mensheid, ondanks alle ongelijkheid en al het onrecht dat ze om zich heen zag - en 'zien' was een werkwoord dat Helen Keller graag gebruikte, evenals het werkwoord 'horen'. Het ergste wat een mens zichzelf kon aandoen, aldus Keller, is zelfmedelijden. Dat is alleen maar negatief en helpt niemand verder.

Zo bleef ze haar leven lang trouw aan het beeld van dat strijdbare, levenslustige meisje uit Alabama, voor wie het leven op 3 maart 1886 ingrijpend was veranderd. Dat was gebeurd dankzij de komst van een minstens even strijdbaar en ambitieus kind uit Massachusetts: Anne Sullivan, een weesmeisje uit het armenhuis met een ernstig ooggebrek en een ijzersterke wil om te overleven. Samen

Helen Keller bezocht in haar lange leven 39 landen. Hier is ze in 1952 met Polly Thompson in het Midden-Oosten. Polly hield Helen gezelschap sinds 1936, het jaar waarin Anne Sullivan overleed. Foto Karl Meyer / Perkins School for the Blind Archives.

hebben zij de wereld versteld doen staan van hun kracht en doorzettingsvermogen. Helen Keller had daarbij nog een extra wapen: ondanks haar beperkingen hield ze zielsveel van het leven. Optimisme was haar grondhouding. Een mooie illustratie hiervan is haar overtuiging dat ze ooit, in een volgend leven, wél zal zien en horen. Letterlijk schrijft ze in haar memoires van 1929: „Ik geloof dat ik in een volgend leven de zintuigen zal hebben die ik hier niet had, en dat mijn huis daar vol zal zijn van kleuren, muziek en de spraak van bloemen en gezichten die ik liefheb.”

The miracle worker

Kinderen die zowel blind als doof waren golden in het verleden als 'idioten'. Omdat er geen enkele manier was om met hen te communiceren, werden ze aan hun lot overgelaten. De eerste stap om hierin verandering te brengen, staat op het conto van Samuel Howe. Via het vingerspellen reikte hij de doof-blinde Laura Bridgman middelen van communicatie aan en doorbrak daarmee haar eenzaamheid. Een tweede stap werd gezet door Anne Sullivan. Zij wist haar - ongetwijfeld hoogbegaafde - leerlinge Helen Keller zoveel middelen tot communicatie aan te leren, dat ze zich zowel emotioneel als intellectueel kon ontwikkelen tot een grote persoonlijkheid met veel gezag en invloed. Een grotere tegenstelling met de klassieke 'idiot' is bijna niet denkbaar.

Er zijn boekenkasten vol geschreven over Helen Keller en Anne Sullivan. Er is een toneelstuk over hen gemaakt - *The miracle worker* - dat in 1962 weergaloos mooi is verfilmd door Arthur Penn, met Anne Bancroft en Patty Duke in de twee

Anne Bancroft als Anne en Patty Duke als Helen in de film *The miracle worker* (1962) van Arthur Penn. Beiden speelden ook in het gelijknamige toneelstuk.

hoofdrollen. Helen en haar 'Teacher' zijn allebei wereldberoemd geworden, maar de leerling werd oneindig veel beroemder dan de juf: er zijn scholen, straten en stichtingen naar haar genoemd, standbeelden voor haar opgericht, penningen met haar beeltenis gemaakt, en ga zo maar door. Maar de beste informatiebron voor het fenomeen 'Helen Keller' blijft *The story of my life* (1902; regelmatig heruitgegeven en vertaald), met daarin ook veel brieven en verslagen van 'Teacher'. Dit boek is een absolute aanrader voor iedereen die geïnteresseerd is in leerprocessen en wil weten hoe kinderen de wereld kunnen veranderen. Fascinerend, overweldigend en nog altijd inspirerend.

Inhoud complete editie

Voorwoord - Marco Borsato

Inleiding - Els Kloek & Floris van Straaten

PAKISTAN

Malala Yousafzai

ontembaar verlangen naar onderwijs

Floris van Straaten

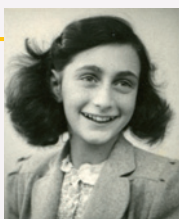

NEDERLAND

Anne Frank

een meisje dat schrijfster wilde worden

David Barnouw

ZUID-AFRIKA

Nkosi Johnson

kleine man zet groot probleem op de kaart

Elles van Gelder

NEDERLAND

Wilma Westenberg

een opvallende verschijning

Els Kloek

VIETNAM

Kim Phúc

het meisje van de foto

Frank Kuin

NEPAL

Urmila Chaudhary

slavenkind leidt strijd tegen uitbuiting

Peter de Ruiter

VERENIGDE STATEN

Ruby Bridges

het zwarte meisje op een blanke school

Diederik van Hoogstraten

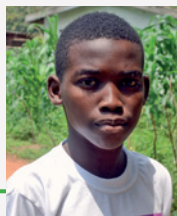

GHANA

Andrew Adansi-Bonnah

kleinleverancier van goede doelen

Pauline Bax

VERENIGDE STATEN

Helen Keller

het overwinnen van hindernissen

Els Kloek

NOORD-KOREA

Shin Dong-hyuk

geboren in een strafkamp

Floris van Straaten

DUITSLAND

Christiane F.

verslaafd tienermeisje doorbreekt taboe

Jeltje Zijlstra

JAPAN

Sadako Sasaki

duizend kraanvogels en een wens

Judith Stalpers

FILIPPIJNEN

Kesz Váldéz

van straatjongen tot weldoener

Inge Ikink

JEMEN

Nujood Ali

getrouwd en gescheiden op haar tiende

Judith Spiegel

INDIA

Rekha Kalindi

de moed om nee te zeggen

Aletta André

PAKISTAN

Iqbal Masih

ontsnapte kindarbeider bevrijdt lotgenoten

Joeri Boom

CANADA

Severn Cullis-Suzuki

liet de wereld vijf minuten zwijgen

Frank Kuin

VERENIGDE STATEN

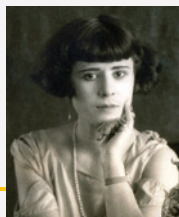
Mattie Stepanek
boodschapper voor de vrede

Diederik van Hoogstraten

ARMENIË

Aurora Mardiganian
het verhaal dat maar niet vergeten wordt

Frédérique Geerdink

DUITSLAND

Felix Finkbeiner
schonk de wereld miljarden bomen

Nicole Bosch

SIERRA LEONE

Ishmael Beah
hoe haal je de oorlog uit een kindsoldaat

Diederik van Hoogstraten

BOLIVIA

Basilio Vargas
in het land waar kinderarbeid legaal is

Floor Boon

VN Kinderrechtenverdrag

Prijzen voor kinderen en volwassenen

Auteurs

Nawoord - Peter de Ruiter

Iqbal Masih

(1982) werkte vanaf z'n vierde in een Pakistaanse tapijtfabriek. Hij wist te ontsnappen toen hij tien was en bevrijdde daarna vele andere kindarbeiders. Twee jaar later werd hij vermoord. Zijn verhaal is een van de verhalen in *Kinderen die de wereld hebben veranderd*.

Foto Anders Kristensson

Kinderen die wereld hebben veranderd is een uitgave van PixelPerfect Publications te Den Haag en is tot stand gekomen met steun van ASN Bank.

Voor meer informatie: www.kinderenveranderen.nl

Op alle teksten en foto's rust auteursrecht. © 2014. De teksten mogen niettemin, met bronverwijzing, wordt gebruikt voor werkstukken en dergelijke in het onderwijs. Deze pdf mag vrijelijk worden verspreid, maar niet worden verkocht.